

POJĘCIE I CECHY UTWORU

AGNIESZKA KWIECIEN-
MADEJ

AGNIESZKA.KWIECIEN-
MADEJ@UWR.EDU.PL

Pojęcie utworu

„Przedmiotem prawa autorskiego jest :

- ▶ każdy przejaw działalności twórczej (człowieka – przyp. AKM)
- ▶ o indywidualnym charakterze,
- ▶ ustalony w jakiegokolwiek postaci,
- ▶ niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).”

- Art. 1 ust.1 Pr. Aut.

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: [CC BY-SA-NC](#)

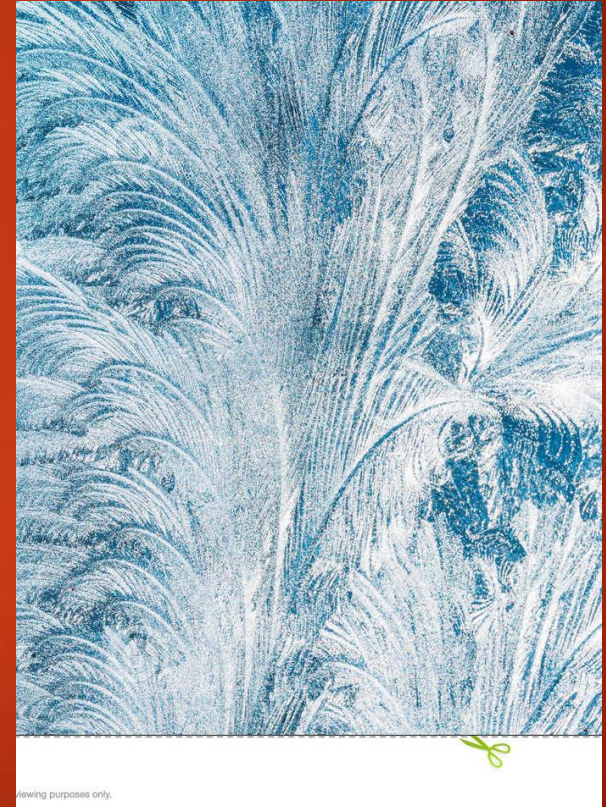
Przesłanka I: Działalność Twórcza człowieka

Źródło: <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-1151283/Can-jumbo-elephants-really-paint-Intrigued-stories-naturalist-Desmond-Morris-set-truth.html>

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Monkey_selfie_copyright_dispute

viewing purposes only.

AI a prawa autorskie

Poglądy doktryny

- ▶ **Żadne wytwory sztucznej inteligencji nie są objęte ochroną na bazie praw autorskich -> należą do domeny publicznej.**

Poglądy alternatywne:

- ▶ **Prawa autorskie do utworu posiada człowiek, który wpisuje prompt / określa parametry dzieła, a sztuczna inteligencja to narzędzie.**
- ▶ **Prawa autorskie należą do sztucznej inteligencji -> w konsekwencji prawa majątkowe należą do twórców algorytmu.**

Problemy wymagające rozstrzygnięcia:

- ▶ **Trenowanie modelu AI przy wykorzystaniu cudzej twórczości**
 - ▶ **Licencje na utwory wykorzystywane w procesie trenowania AI**
 - ▶ **Dozwolony użytek**
 - ▶ art. 5 Dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, który wyłącza z prawa do zwielokrotnienia kopie, które stały się niezbędne w związku z cyfrowym przekazem utworów np. kopii tworzonych na ekranie komputera i twardym dysku, powstających podczas przeglądania stron internetowych.
 - ▶ Dyrektywa 2019/790 w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym (DSM) wprowadza także wyjątek dotyczący eksploracji tekstów i danych dla TDM (Text & Data Mining).
 - ▶ Art. 3 dotyczy eksploracji tekstu i danych do celów badań naukowych przez organizacje badawcze i instytucje dziedzictwa kulturowego.
 - ▶ Art. 4 jest możliwy, jeśli podmiot praw autorskich nie zastrzegł sobie prawa do zwielokrotniania i ekstrakcji do celów TDM, a także jeśli przedmiot ochrony jest dostępny zgodnie z prawem.
- ▶ **Status dzieł wygenerowanych przez AI**

Kazus Théâtre D'opéra Spatial

Created by Jason Michael Allen with the generative artificial intelligence platform Midjourney (2022)

An earlier version of the image, created using only Midjourney

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Th%C3%A4tre_D%27op%C3%A9ra_Spatial, dostęp: 13.10.2024 r.

Regulacja unijna AI ACT – Rozporządzenie

Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej w sprawie sztucznej inteligencji i zmieniające niektóre akty prawne Unii (akt o sztucznej inteligencji), przyjęte 13 marca 2024 r.

Kategorie ryzyka systemów AI:

Niedopuszczalne

- systemy AI stwarzające niedopuszczalne ryzyko, np. systemy oparte na rozpoznawaniu twarzy wykorzystywane do masowej inwigilacji, kategoryzacja osób fizycznych, manipulacja ludźmi (tak, jest to określone w akcie!).

Wysokie

- systemy AI, które mogą mieć istotny wpływ na prawa i wolności osób, np. systemy stosowane w rekrutacji, ocenie zdolności kredytowej, pomoc w interpretacji prawnej i stosowaniu prawa, szeroko pojęta edukacja.

Ograniczone ryzyko

- obejmuje systemy AI stwarzające mniejsze ryzyko, np. chatboty.

Obowiązki twórców oprogramowania:

Twórcy oprogramowania będą musieli przestrzegać wymogów dotyczących przejrzystości oraz praw autorskich UE poprzez:

- ▶ Ujawnienie, faktu, że dana treść (zdjęcie, grafika, tekst, wideo) została wygenerowana przez sztuczną inteligencję.
- ▶ Zaprojektowanie modelu w taki sposób, by nie tworzył nielegalnych treści.
- ▶ Udostępnienie informacji o chronionych prawem autorskim danych wykorzystywanych do szkolenia systemów sztucznej inteligencji (jak widzisz, nie jest to zakazane według nowej dyrektywy).

Tekst rozporządzenia:

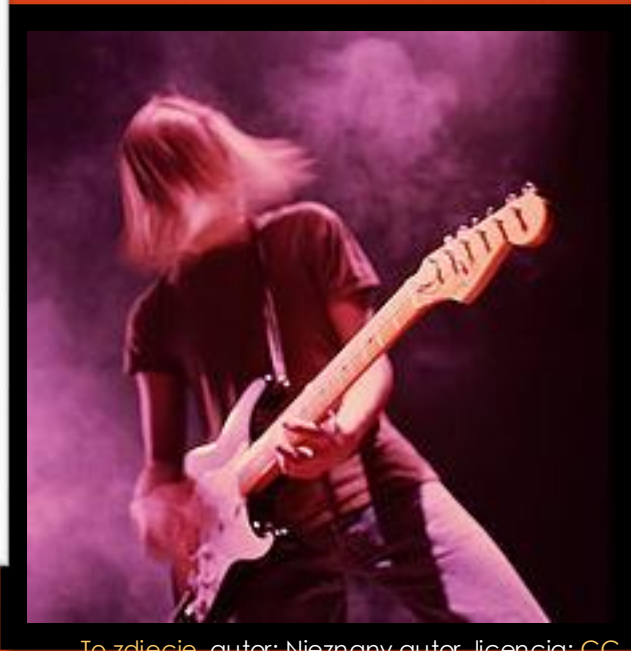
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI\(2021\)698792_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698792/EPRS_BRI(2021)698792_EN.pdf)

Przesłanka II: USTALENIE UTWORU

Uzewewnętrznienie, możliwość
zakomunikowania utworu innym
niż twórca osobom np.
zaśpiewanie piosenki,
wygłoszenie wykładu...

Tzw. dzieła efemeryczne np.
fryzury, rzeźby w piasku, lodzie,
body art. → nietrwała postać

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: [CC BY-SA](#)

Ustalenie \neq Utrwalenie

Przesłanka III: Indywidualny charakter

- ▶ Utwór nie musi odzwierciedlać cech indywidualności twórcy lecz musi **odróżniać się** od innych takich samych przejawów działalności twórczej w sposób świadczący o **oryginalności**, swoistości i tych wszystkich właściwościach, które sprawiają, że większym lub mniejszym stopniu jest on **niepowtarzalny i nie posiada wiernego odpowiednika** w przeszłości,
- ▶ **Cecha nowości** – to co zostało stworzone nie było uprzednio znane w takiej postaci,
- ▶ **Cecha oryginalności** – twórca wzbogacił dotychczasowy stan rzeczy nowymi elementami.
 - ▶ **Oryginalność subiektywna** – utwór ma być oryginalny dla samego twórcy – „wyraz własnej twórczości intelektualnej swego autora” – orzecznictwo ETS oraz Dyrektywa PE i Rady 2019/790
 - ▶ **Oryginalność obiektywna** – неповtarzalność i odróżnialność dzieła od innych rozpowszechnionych wcześniej utworów

Działalność, której rezultatem jest неповtarzalny i nieprzewidywalny

Np. wymyślenie nowej melodii inspirowanej melodią ludową

ale

Nie spełnia tego wymogu działanie techniczne: np. zapisanie za pomocą nut melodii ludowej

Granice ochrony autorskoprawnej

Teoria statystycznej jednorazowości

Max Kummer „*Das urheberrechtlich schutzbare Werk*” – istnieje wysoki stopień prawdopodobieństwa, że nikt inny nie samodzielnie nie stworzy identycznego utworu

Teoria „drobnych monet”

„*kleine Münze*” – utwór podlega ochronie choćby w niewielkim stopniu odróżniał się od innych dzieł

Granice autorskoprawnej ochrony - przykłady

- J. Gautel, Paradis, Ville-Evrard, 1990,
Źródło: <http://sciencespi.org/rencontre-avec-jakob-gautel-24-paradis/>

- K. Malewicz, Czarny Kwadrat na białym tle,
1915,

Źródło: <https://niezlasztuka.net/o-sztuce/kazimierz-malewicz-czarny-kwadrat-na-bialym-tle/>

Bettina Rheims, Tryptyk, 1998

Spór Gautel vs. Rheims

Przedstawia sceny z Nowego Testamentu. Celem było wykorzystanie Ewangelii jako alegorii współczesności. W *Tryptyku* na środkowym panelu umieszczono ukoronowanie popiersie dziewczicy, na lewym – nagą młodą Ewę, na prawym – zniedołężniałą nagą Ewę z następującym podpisem: „Nowa Ewa. Młoda Ewa. Stara Ewa. Maryja odkupuje winy swojego przodka. Kobiety nie są już winne.”

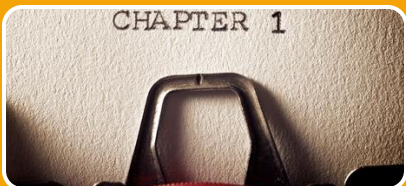
Źródło: R. Markiewicz, *Zabawy z prawem autorskim Dawne i nowe*, Warszawa 2022, s. 36.

Ochrona części utworu

Utwór nieukończony

- Art. 1 ust. 3 Pr. Aut.: utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, choćby miał postać nieukończoną

Część utworu już ukończonego

Ochrona składników utworu

- Elementy wolne (np. pomysł, koncepcja, problem badawczy, hipoteza, ustalenia faktów, fabuła, powszechnie wykorzystywane elementy dzieł architektonicznych, układy rytmiczne w utworach muzycznych)
- Elementy chronione

Art. 1 ust. 2¹ Ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Art. 4 Pr. Aut – Wyłączenia

Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

akty normatywne lub ich urzędowe projekty;

urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;

opublikowane opisy patentowe lub ochronne;

proste informacje prasowe.

Katalog utworów

W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- 2) plastyczne;
- 3) fotograficzne;
- 4) lutnicze;
- 5) wzornictwa przemysłowego;
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne;
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- 9) audiowizualne (w tym filmowe).

UTWÓR - PODSUMOWANIE

Stworzony przez człowieka

Ustalony w jakiegokolwiek postaci

„działalność twórcza o indywidualnym charakterze”

Nie zaliczony do ustawowej kategorii wytworów
wyłączonych spod możliwości uznania ich za utwór

Autor nieznany, <http://memytutaj.pl/dziekuje-za-uwage->